

SUBSIDIARITA A EVANJELIKÁLNA TEOLÓGIA

Pavel HANES

Summary: Subsidiarity is a buzzword in the contemporary theory of political and social relations. It is an expression of the desire to curb totalitarian leanings of governments and of those who hold various forms of power in society. History of the modern use of the word shows its theological origins in the Catholic social theory. This article studies the wider context of its origins and analogical ideas that are at home in reformed theology. Notably Wesley's use of principles similar to subsidiarity was a very effective means of spreading Methodist revival in 18th century England.

Keywords: subsidiarity, political theory, social theory, sphere of sovereignty, evangelicalism, Methodism, church leadership, small groups.

Úvod

V slovníku cudzích slov sa dozvieme, že subsidiarita znamená rešpektovanie právomocí organizačne nižších úrovní riadenia. Pojem pochádza z latinského *subsidium* s prekladom asistencia, pomoc. V sociálnej teórii znamená, že „...správna funkcia asociácie je pomôcť svojim členom tak, aby boli schopní pomôcť sami sebe...“¹ V praxi to znamená, že lokálne problémy sú riešené na najnižšej možnej úrovni organizačnej štruktúry. Napr. aktivity štátu len napomáhajú nižším organizačným jednotkám (mestu, obci, rodine) v problémoch, na ktoré nestačia. Cieľom je rozkvet spoločnosti na všetkých komunitných úrovniach, od individuálnej až po celospoločenskú. Princíp subsidiarity sa v politickej a sociálnej teórii vyskytuje spolu s pojmami ako napríklad: decentralizácia, federácia, devolúcia moci, privatizácia, lojalita, cnosť, slušnosť, disciplína...² V psychológii subsidiarita súvisí so sebaúctou, sebaurčením, vnútornou motiváciou, cieľavedomosťou a pod.

S pojmom subsidiarita sa stretávame aj v politickej teórii, ktorá stojí pri základoch Európskej únie. Princíp subsidiarity rieši vzťah národnej suverenity k európskej integrácii a je „stavebným princípom Európskej únie.“³ Podľa preambuly Zmluvy o Európskej únii sú zakladatelia „odhodlaní pokračovať v procese čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy, v ktorom sa v súlade s princípmi subsidiarity prijímajú rozhodnutia čo najbližšie k občanovi.“⁴ K Zmluve o Ústave pre Európu je pripojená príloha s názvom „Protokol o uplatňovaní zásad subsidiarity a proporcionality“. Podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii sa „vykonávanie právomocí Únie ...spravuje zásadou subsidiarity a proporcionality“. Zásada subsidiarity má „...priblížiť“ vykonávanie právomocí čo najviac k občanom“.⁵

Aplikácia subsidiarity v praxi znamená napr. ochrany súkromia, slobodu prejavu, podporu dobrovoľníckych organizácií a občianskych združení a pod. V európskej politickej tradícii je subsidiarita súčasťou sociálnej solidarity, ktorá našla vyjadrenie v mnohých hnutiach, ako je napr. odborové hnutie alebo dobročinné organizácie.

Historické korene idey subsidiarity

Ak toto slovo skúmame z hľadiska jeho pôvodu, zistíme, že pojem subsidiarita je v politickej teórii a sociálnej teológii známy hlavne z katolíckej sociálnej teórie. Prvýkrát v moderných dejinách tento princíp definoval pápež Pius XI: „Je celkom určite pravdivé a dejiny to potvrdzujú, že kvôli zmeneným podmienkam mnohé veci môžu vykonávať už len veľké združenia, hoci sa nimi predtým zaoberali aj malé. Predsa však musí ostať jasná veľmi dôležitá zásada v sociálnej filozofii: ak je nepovolené odobrať jednotlivcom to, čo môžu vykonávať vlastnými silami a vlastným úsilím a

¹ John FINNIS *Natural Law and Natural Rights*, Oxford : Oxford University press, 2011, s. 146.

² Engin F. ISIN (ed.) *Democracy, Citizenship and the Global City*, London : Routledge, 2000, s. 11.

³ Konferencia 15.-16. novembra 2018 v Bregenz. (https://europa.eu/newsroom/events/conference-subsidiarity-building-principle-european-union_en 4. 9. 2019)

⁴ Úradný vestník Európskej únie C 326/13.

⁵ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010202/04A_FT\(2013\)010202_SK.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010202/04A_FT(2013)010202_SK.pdf)

pridelit' to spoločenstvu, tak je nespravodlivé preniesť na väčšiu a vyššiu spoločnosť to, čo môžu vykonávať menšie a nižšie spoločenstvá. A práve v tomto spočíva veľká ujma a zároveň rozvrat správneho usporiadania spoločnosti. Prirodzenou náplňou akéhokoľvek zásahu samotnej spoločnosti je totiž pomôcť výpomocným (subsidiárnym; *subsidium afferre*) spôsobom článkom spoločenského organizmu, a nie zničiť ich a pohltiť.⁶ Katolícka teológia vidí princíp subsidiarity zakotvený v Božej prozreteľnosti: „Boh nechcel vyhradiť vykonávanie všetkých právomocí iba pre seba. Každému tvorú zveruje úlohy, ktoré môže vykonávať podľa schopností svojej prirodzenosti. Tento spôsob vládnutia má byť napodobňovaný v spoločenskom živote. Spôsob, akým Boh riadi svet, svedčí o jeho hlbokéj úcte k ľudskej slobode, a mal by inšpirovať múdrosť tých, čo spravujú ľudské spoločenstvá. Majú sa správať ako služobníci Božej prozreteľnosti. Princíp subsidiarity je v protive so všetkým formami kolektivismu. Vyznačuje hranice zasahovania zo strany štátu. Je zameraný na zladenie vzťahov medzi jednotlivcami a spoločnosťami. Smeruje k nastoleniu opravdivého medzinárodného poriadku.“⁷

Princíp podobný subsidiarite nájdeme už v Aristotelovej *Politike*. Nižšie spoločenské jednotky (rodina, obec) sa združujú podľa zásady sebestačnosti (*αὐταρκεία*) do vyšších útvarov, kým nedosiahnu najdokonalejší sebestačný útvar, štát.⁸ Nižšie útvary si pritom zachovávajú autonómiu od vyšších v oblastiach, v ktorých sú na nich nezávislé. Zachovanie autonómie je podľa Aristotela závislé na slobodomilovnosti tých, čo sú „prírodou slobodní“ (*φύσει ἐλεύθεροι*).⁹ Historickou realitou je, že vyššie a silnejšie útvary zvyčajne považujú autonómiu nižších celkov za sebapoškodzujúcu (v lepšom prípade) alebo (v horšom prípade) za nepriateľskú voči vyššiemu celku. Toto napätie je síce možné usmerniť prostredníctvom rozumných zákonov, ale vzťah bude vždy závislý na ochote silnejšieho spoločenského telesa obmedziť svoje možnosti ovládania slabších tak, aby rozhodovalo v prospech podriadeného s rešpektom k jeho užšej spätosti s lokálnou realitou.

Aristoteles sa stal jednou z autorít v teológii Tomáša Akvinského, ktorý v 13. st. položil základy katolíckej teórie prirodzeného zákona. Podľa neho „[p]rirodzený zákon nie je nič iné ako svetlo rozumu (*lumen intellectus*), ktoré do nás vložil Boh; pomocou neho spoznáваме, čo treba robiť a čomu sa vyhýbať (*quid agendum et quid vitandum*). Toto svetlo alebo tento zákon vložil do stvorenia Stvoriteľ.“¹⁰ Usporiadanie a vzťahy v spoločnosti sú vyjadrením prirodzeného zákona, ktorého zásadám rozumel aj Aristoteles. Akvinský v zmysle prirodzeného zákona charakterizuje človeka ako „...spoločenský tvor [ktorý] je povinný poskytnúť inému to, čo je potrebné pre zachovanie ľudskej spoločnosti“.¹¹ Tento prirodzený zákon v ekonomickej sfére znamená zabezpečenie podmienok nielen pre konzum, ale aj kreatívne zapojenie do tvorby ekonomických hodnôt. Akvinský v tomto zmysle konštatoval, že „...ľudia pracujú usilovnejšie a zaoberajú sa ekonomickými hodnotami a výrobnými prostriedkami starostlivejšie, keď im tieto patria ako osobné vlastníctvo“.¹²

Z vyššie povedaného vyplýva, že v katolíckej teológii je subsidiarita založená čiastočne na špeciálnom zjavení v Biblii (dôstojnosť človeka ako obrazu Božieho) a čiastočne na prirodzenom zákone (svetlo rozumu prístupné aj pohanom).

Calvin tiež charakterizuje človeka ako *spoločenského tvora*,¹³ ale túto doktrínu odvodzuje z textu Genézis 2,18 (Nie je dobré človekovi byť samému). Podľa Calvina tu nejde o výrok, ktorý by sa mal vzťahovať na manželstvo, ale o Boží plán hneď od začiatku, hoci postupne, vytvoriť ľudskú spoločnosť.¹⁴ Calvin teda neodvodzuje spoločenský charakter človeka z prirodzenej teológie, ale pokúša sa nájsť pre túto doktrínu biblický podklad. Vo vzťahu k štátu – Calvin na jednej strane tvrdí, že „...tí, čo podkopávajú politický poriadok, sa búria proti Bohu...“¹⁵ ale medzi štátom a Božím

⁶ Pius XI, Encyclical Letter, AAS 23 (Quadragesimo Anno, 1931).

⁷ *Katechizmus katolíckej cirkvi 1884-5*.

⁸ ARISTOTLE *Politics 1252b30*.

⁹ *Ibid. 1255b5*.

¹⁰ *Katechizmus katolíckej cirkvi 1955*. (Tomáš AKVINSKÝ *Collationes in decem praeceptis*, úvod)

¹¹ „...quia homo est animal sociale, naturaliter unus homo debet alteri id sine quo societas humana conservari non posset.“ (AQUINAS *Summa Theologica II^a-IIae q. 109 a. 3 ad 1*)

¹² Robert K. VISCHER *Subsidiarity as a Principle of Governance: Beyond Devolution*. In *Indiana Law Review*, Vol. 35, No. 1, 2001, s. 111.

¹³ „Homo animal est natura sociale.“ (CALVIN *Institutio 2:2:13*)

¹⁴ „...Deus a primo quidem gradu incipiat humanae societatis...“ (G. BAUM – E. CUNITZ – E. REUSS *Corpus Reformatorum LI*, Braunschweig : Schwetschke et filium, 1882, s. 46.)

¹⁵ „...Deo rebelles sunt quicunque politicum ordinem labefactant...“ (G. BAUM – E. CUNITZ – E. REUSS *Corpus Reformatorum LXXIII*, s. 602.)

ľudom vidí rozdelenie (*interstitium*).¹⁶ Politické authority treba poslúchať, len kým sa neprotivia Bohu (*nisi usque ad aras*).

Vzťahy medzi rôznymi úrovňami cirkevnej authority riešila reformovaná cirkev na synode v nemeckom meste Emden. „Roku 1571 reformovaná synoda v Emdene rozhodla, že žiadny cirkevný zbor nesmie byť nadradený inému, že provinčné a generálne synody nesmú rozhodovať o veciach, ktoré už boli rozhodnuté na lokálnej úrovni, ale namiesto toho sa majú zaoberať len záležitosťami, ktoré prv nebolo možné dosiahnuť alebo otázkami týkajúcimi sa všetkých cirkevných zborov a provincií. Podľa Jacquesa Delorsa, prezidenta Európskej komisie počas dlhej a náročnej prípravy Maastrichtskej zmluvy Európskej únie, toto rozhodnutie je jednou z najstarších formulácií princípu subsidiarity, ktorý bol neskôr zakotvený v článku 3b tejto zmluvy.“¹⁷

V neokalvinistickej teológii je idea analogická subsidiarite vyjadrená ideou sfér suverenity. Abraham Kuyper, u ktorého má pojem „sféra suverenity“ pôvod, napísal: Dominujúci princípom kalvinizmu bola „...v najširšom kozmologickom zmysle suverenity Trojjediného Boha nad celým kozmom vo všetkých sférach a kráľovstvách viditeľných aj neviditeľných. Táto prvotná suverenity vyžaruje v ľudstve v troch odvodených autoritách: (1) suverenity v štáte, (2) suverenity v spoločnosti, (3) suverenity v cirkvi.“¹⁸ Všetky odvodené authority sú teda vyjadrením jednej Božej suverenity a žiadna ľudská inštitúcia nie je „suverénna“ v absolútnom zmysle.

Problém delenia moci

V dejinách aj v súčasnosti narážame na notoricky známy problém totalitarizmu a neochoty vlády k deleniu moci. Často citovaný výrok Lorda Actona „moc korumpuje“¹⁹ hovorí o tom, že zdieľanie moci, ktoré subsidiarita požaduje, nie je v žiadnom prípade ľudskej prirodzenosti vlastné.²⁰ V dvadsiatom storočí sa neslávne prejavila v ľavicových aj pravicových totalitných režimoch. Proti nacistickej totalite vypracovala skupina teológov Barmskú deklaráciu (1934). Pojem „subsidiarita“ sa v nej nenachádza, ale jej piata téza (Štát nemá plniť úlohy cirkvi a naopak. Aj štát aj cirkev sú limitovaní na svoje vlastné úlohy.) túto myšlienku obsahuje. Kristov nárok na totalitu nášho života zdôvodňuje odvolaním na 1Kor 1,30 (Vy ste z neho v Kristovi Ježišovi, ktorý sa pre nás stal múdrosťou od Boha i spravodlivosťou, posvätením a vykúpením): „Tak, ako Ježiš Kristus je Božím príslubom odpustenia všetkých našich hriechov, tak s rovnakou vážnosťou je aj Božím mocným nárokom na náš celý život. Skrze neho nás stretáva radostné oslobodenie z bezbožných väzieb na tento svet k slobodnej a vďačnej službe jeho stvoreniu.“²¹ Limitovaný vzťah k štátnej moci zakladá na 1Pt 2,17 (Boha sa bojte, kráľa si ctite!) Nedávne nacionalistické vojny ukázali tento problém v jeho plnej vražednej nahote: „Samo-určenie zabíja. Konflikty kvôli samo-určeniu patria medzi najdlhšie a najničivejšie formy vojny.“²² Subsidiarita, či sféra suverenity, predpokladá parciálne samo-určenie, dobrovoľne obmedzený výkon moci.

Problém delenia moci je ďalej komplikovaný (ne)schopnosťou jednotného spoločného konania aj v prípadoch, kde vedenie moc celkom neskorumpovala. Teória kolektívnej akcie konštatuje, že „...pokial' počet jednotlivcov v skupine nie je dosť malý alebo pokial' nie je prítomné donucovanie alebo nejaký iný nástroj, ktorý povedie jednotlivcov k aktivite smerom k spoločnému záujmu, racionálni, sebeckí jednotlivci nebudú konať tak, aby dosiahli svoj skupinový spoločný záujem.“²³ Teda nielen že vlastnenie moci má tendenciu viesť k totalitnému správaniu, ale aj tam, kde je k zdieľaniu moci ochota, je dosiahnutie spoločného záujmu problematické a vyžaduje zvláštne

¹⁶ G. BAUM – E. CUNITZ – E. REUSS *Corpus Refractorum LI*, s. 566.

¹⁷ Thomas O. HUEGLIN *Early Modern Concepts for a Late Modern World: Althusius On Community and Federalism*, Waterloo : Wilfrid Laurier University Press, 1999, s. 152.

¹⁸ Abraham KUYPER *Lectures on Calvinism*, Grand Rapids : Eerdmans, 1999, s. 79.

¹⁹ „Power tends to corrupt and absolute power corrupts absolutely.“ (<https://history.hanover.edu/courses/excerpts/165acton.html>)

²⁰ „Subsidiarita znamená, že bremeno dôkazu vždy leží na tých, ktorí chcú zbaviť nižšiu úroveň jej funkcie a tým aj slobody a zodpovednosti v tej veci. Oni musia dokázať, že nižšia úroveň nie je schopná uspokojivo plniť svoju funkciu, a že vyššia úroveň ju vykoná oveľa lepšie.“ (E. F. SCHUMACHER *Small Is Beautiful*, New York : Harper & Row, 1973, s. 244.);

²¹ John H. LEITH, *Creeeds of the Churches*, Louisville : John Knox Press, 1982 s. 520.

²² Marc WELLER *Escaping the Self-determination Trap*, Leiden : Martinus Nijhoff, 2008, s. 13.

²³ Mancur OLSON *The Logic of Collective Action*, Cambridge : Harvard University Press, 1971, s. 2.

organizačné opatrenia. Komplikácie vyvoláva aj veľmi odlišná historická národná skúsenosť. „Neurčité reči o subsidiarite nedokážu uspokojiť tých, čo veria, že princíp národnej suverenity je *sine qua non* slobodného národa. [Európska] Únia je na druhej strane vnímaná odlišne tými, ktorí majú len minimálnu skúsenosť stabilnej vlády (napr. Taliani) a tými, ktorí takmer nič iného nezažili.“²⁴

Tieto zložité problémy s uplatnením princípu subsidiarity ukazujú na hlboký problém existencie človeka v spoločnosti. Je zrejmé, že nekonfliktné fungovanie akéhokoľvek spoločenstva vyžaduje viac než dobre nastavené pravidlá a zákony. Kresťanská teológia ukazuje, že podmienkou funkčného spoločenstva ľudí je transformácia charakteru jednotlivcov. To nás vedie k teologickému uvažovaniu o tomto viac-menej sekulárnom pojme.

Teológia subsidiarity

Ako sme videli vyššie, subsidiarita ako princíp zdravého rozumu (*common-sense principle*) „...diktuje, že rozhodovanie by sa malo diať čo najbližšie k obyčajnému občanovi...“²⁵ Subsidiarita ako princíp sociálnej náuky ide ruka v ruku s ideami sociálnej lásky, solidarity a dôstojnosťou každého jednotlivého človeka. Táto zásada je prevzatá zo vzťahu medzi Stvoriteľom a stvorením. V prirodzenom zákone označuje princíp spravodlivosti. Katolícka sociálna náuka ju odvodzuje z prirodzenej teológie, evanjelická teológia hovorí o sférach suverenity založených na autorite zjavenia v Písme.

Biblická doktrína, ktorá leží pri základoch princípu subsidiarity, je stvorenie človeka na obraz Boží. Dôstojnosť človeka (*imago dei*) vyžaduje, aby bola rešpektovaná jeho individuálna jedinečnosť a špecifická tvorivosť.²⁶ Každý jednotlivec s jeho osobitosťou je predmetom Božej starostlivosti. „Vy však máte aj všetky vlasy na hlave spočítané“ (Lk 12,7) uisťuje Ježiš svojich učeníkov. Dôstojnosť jednotlivca môžeme vidieť na takých výrokoch ako napr. „...čo osoží človekovi, keby aj celý svet získal, a svojej duši by uškodil?! alebo za čo vymení človek svoju dušu?“ (Mt 16,26) „...podľa svojich slov budeš ospravedlnený a podľa svojich slov budeš odsúdený“ (Mt 12,37). Vzhľadom na princíp subsidiarity je osobitne príhodné Ježišovo podobenstvo o obchodovaní s hrivnami (Lk 19,11-27) alebo jeho pastiersky príkaz Petrovi (Ján 21,15-19).

Teologicko-teoretický prechod od dôstojnosti jednotlivých kresťanov k životu v spoločenstve cirkvi môžeme vidieť na obraze tela Kristovho (1Kor 12). Súčinnosť medzi telom a jednotlivými orgánmi tela dobre ilustruje ideu subsidiarity. Telo je síce riadené z centra (hlava – Kristus), ale jednotlivé orgány majú zverené úlohy, ktoré spravujú v rámci vlastnej kompetencie, hoci v prospech celého tela. Vzájomnosť jednotlivých orgánov je ohrozovaná z dvoch strán: na jednej strane je seba-preceňovanie („Nepotrebujem ťa!“ 1Kor 12,21) a na druhej strane je to (seba-)podceňovanie (niektoré orgány sa nám zdajú byť „menej cenné“ 1Kor 12,23). Koordinácia vyžaduje nielen dobrú organizačnú činnosť vedenia, ale aj zrelosť jednotlivých členov, ktorým záleží na spoločných záujmoch cirkvi viac ako na vlastnom postavení v rámci nejakej skutočnej či pomyselnej hierarchie.

Z hľadiska subsidiarity je citlivou otázkou problém samosprávy cirkevných zborov. Evanjelická teológia považuje za autoritatívny ten stav, ktorý nachádzame v Novej zmluve, ale aj tu je možné vidieť východiská pre kongregačný, presbyterský či biskupský systém cirkevnej správy. Zjednodušene snáď môžeme povedať, že cirkev v dobe apoštolov bola tvorená lokálnymi cirkevnými zbormi, ktoré nemali formálnu organizačne hierarchickú štruktúru. Staršie a silnejšie spoločenstvá, ako boli v Jeruzaleme alebo v Antiochii, vysielali pracovníkov, aby nielen zakladali nové zbory, ale pomáhali novým, neskúseným a slabším cirkevným spoločenstvám s voľbou vlastnej správy (napr. Sk 14,23). Z novozmluvných epištôl nevyplýva hierarchicky formálne definovaná nadradenosť apoštolov, ani zakladajúcich zborov nad mladšími cirkevnými zbormi, ale snaha pomôcť im k samospráve v duchu

²⁴ Roger SCRUTON *The Palgrave Macmillan Dictionary of Political Thought*, London : Macmillan Press, 2007, s. 228

²⁵ Koen LENAERTS *The Principle of Subsidiarity and the Environment in the European Union: Keeping the Balance of Federalism*. In *Fordham International Law Journal*, Vol. 17, Issue 4, 1993, s. 852.

²⁶ „Jedine v konaní (v najširšom zmysle, ktorý zahŕňa aj skúmanie a uvažovanie o pravde) má človek účasť na humánných hodnotách (*human goods*). Človek nedokáže – nikto to nedokáže – stráviť celý svoj čas prejavovaním iniciatívy alebo vedením vo všetkých vzťahoch, na ktorých má účasť. Ale každý, kto nie je ničím významnejším ako len kolieskom vo veľkom súkolí otáčaným inými, je zbavený účasti na dôležitom aspekte ľudského blaha.“ (John FINNIS *Natural Law and Natural Rights*, Oxford : Oxford University press, 2011, s. 147.)

princípu, ktorý je analogický s tým, čo dnes nazývame subsidiaritou. V tomto zmysle apoštol Peter sa sám nazýva „spolustarším“ (συνπρεσβύτερος) a odvoláva sa na svoju prirodzenú autoritu apoštola ako svedka Kristovho utrpenia (1Pt 5,1). Pavol pri riešení problému v Korinte vyzýva k spolurozhodovaniu celého zboru (1Kor 5,4). V sociálnej oblasti môžeme princíp subsidiarity rozoznať v Pavlovej zásade starostlivosti o vdovy: „...ak sa niekto nestará o svojich blízkych, najmä o členov rodiny, ten zaprel vieru a je horší než neveriaci“ (1Tim 5,8). Cirkevný zbor sa má starať o tie vdovy, ktoré nemajú rodinu, ktorá sa by o nich postarala. Prenesenie zodpovednosti na nižšie úrovne riadenia je možné vidieť v 2Moj 18,13-27 alebo 4Moj 11,24-30. Podobne Novej zmluve apoštolovia v novozałożených cirkevných zboroch určovali starších, ktorými zverili vedenie (Sk 14,23).

Obnova cirkvi v dejinách veľmi často postupovala „zdola nahor“, od malých reformných či prebudeneckých skupín k ozdraveniu celej cirkvi. Môžeme to sledovať na niektorých mníšskych hnutiach, pietistických skupinách alebo para-cirkevných organizáciách. Ak vedenie cirkvi na vyššej úrovni pomáha alebo aspoň umožňuje existenciu malých aktívnych skupín (tzv. *ecclesiola in ecclesia*), zároveň tým napomáha celej cirkvi, pretože v malých skupinách (podľa princípu subsidiarity) je lepšie postarané o duchovné potreby ich členov.

Evanjelikálne hnutie, ktoré má svoje historické korene v metodistickom prebudení, efektívne využívalo princíp subsidiarity pri výchove nových kresťanov. Wesley zakladal malé skupiny veriacich za účelom vzdelávania a vzájomnej podpory. Prvá „spoločnosť“ (*society*) vznikla celkom spontánne. Wesley r. 1748 v dopise jednému vikárovi napísal: „Asi pred desiatimi rokmi sme s bratom chceli kázať v mnohých častiach Londýna... Chceli sme presvedčiť tých, čo boli ochotní počúvať, čo je pravé kresťanstvo a aby ho prijali. ... Mnohí z tých, čo to počuli ...sa rozhodli nasledovať Krista ukrižovaného. ...Čoskoro som zistil, že ich bolo príliš veľa, aby som s každým z nich mohol hovoriť tak často, ako by si to želali, a tak som im povedal: Ak ste ochotní sa schádzať každý štvrtok večer, rád s vami strávim čas pri modlitbe a dám vám najlepšiu radu, akú dokážem. Takto vzniklo bez predchádzajúceho zámeru z mojej alebo ich strany to, čo neskôr bolo nazývané spoločnosťou (*Society*).“²⁷ Societies sa delili na *class meetings* („triedy“) a *band meetings* („krúžky“). Účasť na pravidelnom stretávaní triedy bola povinná, kým krúžky boli dobrovoľné. Trieda nemala mať viac ako desať-dvanásť členov. Jej vedúci nebol formálne zamestnancom cirkvi, ale bol „...do nejakej miery (*in some degree*) služobníkom evanjelia...“²⁸ Pravidelne navštevoval členov triedy a staral sa o ich duchovný prospech. Wesley od vedúceho vyžadoval „(I) Raz týždenne navštíviť každého člena triedy s cieľom (1) zistiť, ako sa darí jeho duši, (2) poradiť, napomenúť, potešiť alebo povzbudiť podľa potreby, (3) prevziať dobrovoľný dar na podporu kazateľov, cirkvi a chudobných. (II) Raz týždenne sa stretnúť s kazateľmi (*ministers*) a správcami spoločnosti (*society*) s cieľom (1) informovať kazateľa o nemocných alebo o takých, čo sa správajú neslušne a treba ich napomenúť, (2) odovzdať správcovi to, čo prevzali vo viacerých triedach predošlý týždeň.“²⁹ Z týchto jednoduchých pravidiel sú evidentné dve základné dimenzie subsidiarity: (1) priestor pre samostatné rozhodovanie v rámci prijatej zodpovednosti, (2) podriadenosť a zodpovednosť voči vyšším cirkevným štruktúram. Asbury podoprel pozíciu vedúcich tried odkazom na Ex 18,21 a 25 (Vyhladni si však spomedzi všetkého ľudu schopných, bohabojných mužov, mužov dôveryhodných a nezištných, a ustanov ich za tisícnikov, stotníkov, päťdesiatnikov a desiatnikov.) Konštatoval však, že kvalita triedy veľmi závisí na osobnosti vedúceho: „Takmer vždy sme boli svedkami toho, že ak vedúci je nudný (*dull*), nedbalý alebo nečinný ...že jeho trieda býva malátna. Ak je však živý v Bohu a verný vo svojom úrade, jeho trieda býva živá a duchovná“.³⁰

Pre princíp subsidiarity je z teológie aj praxe jasné, že kvalita jeho uplatňovania bude závislá na kvalite vodčích osobností nielen na vyšších úrovniach, ktoré jej majú napomáhať, ale obzvlášť na lokálnych úrovniach, ktoré majú riadiacu činnosť uskutočňovať priamo „v teréne“.

Záver

²⁷ John WESLEY *Works V*, New York : Carlton & Porter, 1831, s. 176-7.

²⁸ Thomas COKE and Francis ASBURY *The Doctrines and Discipline of the Methodist Episcopal Church in America*, Philadelphia : Henry Tuckniss, 1798, s. 136.

²⁹ John WESLEY *The Nature, Design and General Rules of the United Societies*, Bristol : Felix Farley, 1747, s. 4-5.

³⁰ Thomas COKE and Francis ASBURY *The Doctrines and Discipline of the Methodist Episcopal Church in America*, s. 136.

Subsidiarita je princíp, ktorého sa zvyčajne dovolávajú ovládaní, a nie tí, čo vládnu. Vo vzťahu „zhora-nadol“ predpokladá ochotu k seba-obmedzeniu moci, dôveru nižším stupňom správy a schopnosť nenásilného dohľadu. Vo vzťahu „zdola-nahor“ predpokladá úctu k nadriadeným, ochotu k riadenej spolupráci a transparentnosti. Takéto vlastnosti nie sú ani v politických a, žiaľ, ani v cirkevných vzťahoch príliš časté. Poukazom na potrebu budovania eticky dobrého charakteru a vedením k hlbkej metamorfóze človeka v pokání môže evanjelikalizmus prispieť k úspešnému uskutočňovaniu ideálu subsidiarity, či korektnému vykonávaniu riadenia v príslušných sférach suverenity.

Použitá literatúra

- AQUINAS *Summa Theologica*, www.corpusthomicum.org.
ARISTOTLE *Politics*, London : William Heinemann, 1959.
CALVIN, Jean, In G. BAUM – E. CUNITZ – E. REUSS *Corpus Reformatorum*, Braunschweig : Schwetschke et filium, 1882.
COKE, Thomas and ASBURY, Francis *The Doctrines and Discipline of the Methodist Episcopal Church in America*, Philadelphia : Henry Tuckniss, 1798.
FINNIS, J. *Natural Law and Natural Rights*, Oxford : Oxford University press, 2011.
HUEGLIN, Thomas O. *Early Modern Concepts for a Late Modern World: Althusius On Community and Federalism*, Waterloo : Wilfrid Laurier University Press, 1999.
ISIN, Engin F. (ed.) *Democracy, Citizenship and the Global City*, London : Routledge, 2000.
Katechizmus katolíckej cirkvi.
KUYPER, Abraham *Lectures on Calvinism*, Grand Rapids : Eerdmans, 1999.
LEITH, John H. *Creeds of the Churches*, Louisville : John Knox Press, 1982.
LENAERTS, Koen *The Principle of Subsidiarity and the Environment in the European Union: Keeping the Balance of Federalism*. In *Fordham International Law Journal*, Vol. 17, Issue 4, 1993.
OLSON, Mancur *The Logic of Collective Action*, Cambridge : Harvard University Press, 1971.
Pius XI, Encyclical Letter, AAS 23, 1931.
SCRUTON, Roger *The Palgrave Macmillan Dictionary of Political Thought*, London : Macmillan Press, 2007.
SCHUMACHER, E. F. *Small Is Beautiful*, New York : Harper & Row, 1973.
VISCHER, Robert K. *Subsidiarity as a Principle of Governance: Beyond Devolution*. In *Indiana Law Review*, Vol. 35, No. 1, 2001.
WELLER, Marc *Escaping the Self-determination Trap*, Leiden : Martinus Nijhoff, 2008.
WESLEY, John *The Nature, Design and General Rules of the United Societies*, Bristol : Felix Farley, 1747.
WESLEY, John *Works*, New York : Carlton & Porter, 1831.